

Upplivelseförvaltningen
Johan Linder
0171-62 65 01
johan.linder@enkoping.se

Upplivelsenämnden

Yttrande över samråd detaljplan för Centrum 13:5 och 13:6 (Stattomten), Enköpings kommun

Förslag till beslut

Upplivelsenämnden antar förvaltningens yttrande som sitt eget och lämnar över det till kommunstyrelsens plan- mark- och exploateringsutskott.

Beskrivning av ärendet

Kommunstyrelsens plan- mark- och exploateringsutskott beslutade den 21 maj 2024, § 56 att skicka ut "Detaljplaneförslaget för Stattomten – Centrum 13:5 och 13:6" (KS2019/341) på samråd. Upplivelsenämnden har getts möjlighet att yttra sig över förslaget. Samrådstiden för planförslaget var 29 maj – 10 juli 2024, upplivelsenämnden har fått anstånd.

Yttrande behandlar de konsekvenser som rör de kulturmiljöer som påverkas av föreslagen bebyggelse, samt den påverkan den har på stadsbilden och upplevelsen av densamma. Andra aspekter av detaljplaneförslaget behandlas inte.

I samband med planarbetet genomfördes en kulturmiljöutredning av Hille hus o historia AB som konstaterar för- och nackdelar med detaljplaneförslaget. Kulturmiljöutredningen utgår från fem bedömningsgrunder. Konsekvenserna för dessa bedöms på en femgradig skala: mycket positiva, positiva, neutrala, negativa och mycket negativa konsekvenser.

Upplivelseförvaltningen lämnade information om planförslaget i samband med nämndsammanträdet den 13 juni 2024 och konstaterade då att fördelar alltid måste vägas mot nackdelar i sådana ärenden. Detaljplaneförslaget anger att fördelarna överväger nackdelarna. Upplivelseförvaltningen konstaterade att detta inte är en självklar slutsats. I korthet är fördelen att fastigheten bebyggs, medan nackdelarna i huvudsak är relaterade till bebyggelsens storskalighet.

Upplivelseförvaltningens yttrande

Upplivelseförvaltningens sammantagna bedömning är att byggnaden blir, om den kommer till utförande, en avvikelse från småskaligheten i centrum och riskerar att dominera den viktiga kulturmiljön i Westerlundiska gården och förändra upplevelsen av Enköpings centrum som helhet.

Fördjupad översiktsplan (KS2016/171)

De planeringsprinciper som gäller för stadsplanering i centrum och rutnätsstaden anges i den fördjupade översiktsplanen. Exempelvis sägs om stråket Kyrkogatan att kommunen ska "värna småstadskarakteren i form av skala och uttryck vid om- och nybyggnation inom angränsande kvarter" (FÖP, bilaga 2, Centrumstudie, s 36). Det konstateras vidare att Stora torgets bebyggelse är till skalan "relativt sammanhållen" trots skillnader i tillkomsttid (s 40). I den fördjupade översiktsplanen är *skala* ett av flera genomgående teman. Redan i förarbetena i form av workshops nämndes "Bebyggelsens skala" som en identifierbar faktor med påverkan på människors upplevelse av stadskärnan (s 18).

Detaljplan för Centrum 13:5 och 13:6

Upplevelseförvaltningens bedömning är att det nu föreliggande detaljplaneförslaget inte i tillräcklig utsträckning tar hänsyn till småstadskarakteren. Avsteg från den fördjupade översiktsplanen bör i det längsta undvikas för att bevara dess legitimitet. Ur kulturmiljöperspektiv föreligger inget skäl att bygga i den stora skala som föreslås.

Upplevelseförvaltningen anser att det är välkommet att bebygga fastigheterna, men har synpunkter på nuvarande förslag. Kulturmiljöutredningen har flera förtjänster i sin beskrivning av stadens historia och kulturmiljöer. Däremot delar inte upplevelseförvaltningen alla slutsatser som dras av analyserna.

I det följande redovisas de slutsatser som framkommer i "Kulturmiljöutredning för Stattomten, daterad 2024-03-24", tillsammans med förvaltningens kommentarer (se för övrigt samrådshandlingen s 29–30).

1. **Kulturmiljöutredningen** bedömer att förslaget har *positiva* konsekvenser för platsens historia. Skälet till detta är att torget åter blir kringbyggt då ny bebyggelse kommer på plats.

Upplevelseförvaltningen håller med om att det är angeläget att dessa fastigheter bebyggs. Under denna punkt nämner kulturmiljöutredningen emellertid inte *vilken* bebyggelse som bäst fyller det hål som skapades i och med rivningen av det gamla 1800-talshotellet 2010. Det framstår som att föreslagen byggnad är det enda alternativet jämte att inte bygga alls. Faktum är att vilken byggnad som helst skulle åstadkomma det kringbyggda torg som kulturmiljöutredningen eftersträvar. Däremot har förslaget konsekvenser i förhållande till platsens historia på helt andra sätt, exempelvis vad gäller dominansen över Westerlundska gården på grannfastigheten.

2. **Kulturmiljöutredningen** bedömer att förslaget har *neutrala* konsekvenser för befintliga byggnader eftersom ingen befintlig bebyggelse finns på fastigheterna.

Upplevelseförvaltningen instämmer i bedömningen.

3. **Kulturmiljöutredningen** bedömer att förslaget med sina byggnadsvolymer har *neutrala* konsekvenser för stadssiluetten. Detta förklaras med att andra städer bebyggts på liknande vis, att byggnadens översta parti dragits in och att det finns flera andra höga byggnader i centrum.

Upplevelseförvaltningen ställer sig frågande till resonemanget att konsekvenserna är *neutrala* eftersom liknande projekt genomförts på annat håll, oavsett om så skett i Enköping eller någon annanstans. Det indragna övre partiet mildrar intrycket av höjd något, men den föreslagna byggnaden skulle genom sin storlek bli dominerande invid den mer småskaliga bebyggelse som ger den i alla riktningar. Detta gäller på både nära och längre avstånd.

4. **Kulturmiljöutredningen** bedömer de gestaltningsmässiga konsekvenserna som *positiva*, eftersom den föreslagna byggnaden tar hänsyn till platsens förutsättningar och ansluter till 1900-talets successiva utveckling i området.

Upplevelseförvaltningen anser det korrekt att området utvecklats successivt under längre tid, men konstaterar att faktorer som skala, våningstal och byggnadshöjd i mycket hög grad ingår i en byggnads gestaltning och påtagligt påverkar omgivningen.

5. **Kulturmiljöutredningen** bedömer att konsekvenserna för planstrukturen och stadsbilden är *negativa*, främst på grund av storskaligheten.

Upplevelseförvaltningen gör samma bedömning med tillägget att denna punkt har inverkan på de övriga punkterna, undantaget punkt 2. Den föreslagna byggnaden har inverkan på stadsrummets läsbarhet vad gäller platsens historia (punkt 1), stadssiluetten och byggnadsvolymer (punkt 3), samt inverkar på stadens gestaltning (punkt 4).

Jonas Nyström
Förvaltningschef
Enköpings kommun

Anna Habbe
Verksamhetschef kultur
Enköpings kommun

Kopia till:
detaljplan@enkoping.se